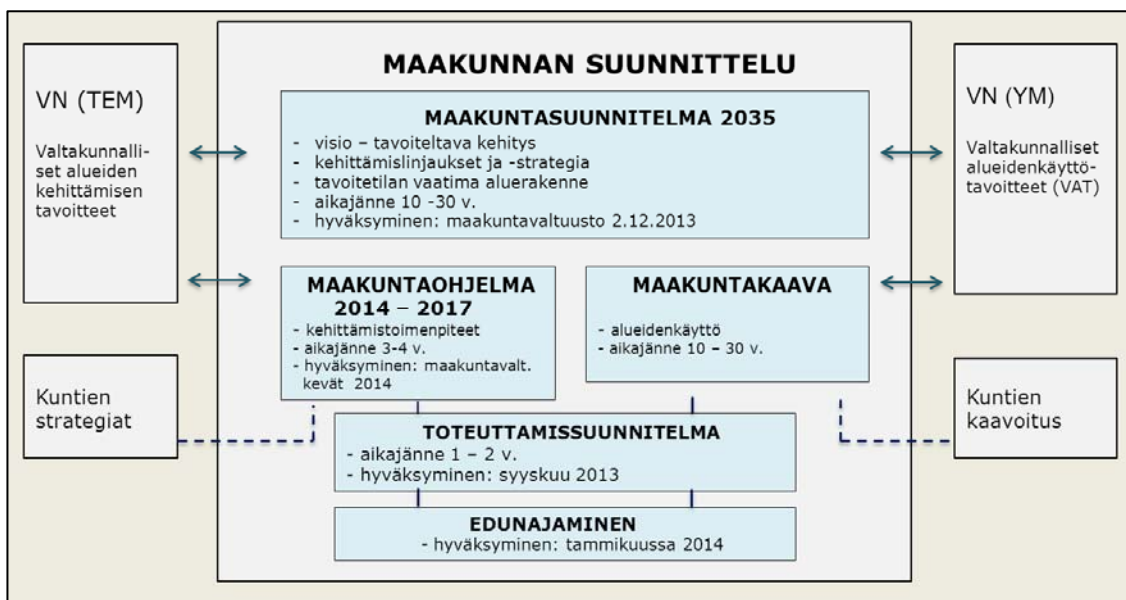




KAINUUN MAAKUNTASTRATEGIATYÖ 2013 - 14 TYÖOHJELMA

Kainuun maakuntasuunnitelma 2035 Kainuun maakuntaohjelma 2014 - 2017 Maakuntakaavan tarkistus/uudistaminen

Kainuun **maakuntastrategiatyöllä** tarkoitamme kokonaisuutta, joka sisältää maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman laatimisen sekä maakuntakaavan kokonaistarkastelun ja uudistamisen (kuva 1). Maakunnan kehittämissstrategia ohjaa kaikkia tähän kokonaisuuteen kuuluvia suunnitelmia.



Kuva 1. Kainuun suunnittelujärjestelmä ja käynnissä oleva strategiaprosessi

1. STRATEGIAN UUDISTUSTARPEISTA

Kainuun aluekehittämisen perusteet ovat kokeneet ja kokemassa merkittäviä muutoksia edellisten Kainuun maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laadintavaiheeseen verrattuna. Seuraavassa kuvataan ohjelmatyön puitteissa tapahtuneita keskeisiä muutoksia; aluekehityksen tilannetta tarkastellaan keskeisesti itse ohjelmatyössä.

1.1 Kainuun kehittämissympäristöstä tulevat muutostarpeet

Voimassa oleva Kainuun maakuntaohjelma on monilta osin toteutunut ja sen pohjana oleva toimintaympäristö muuttunut ja muuttuu koko ajan. Kainuun viime vuosien aluekehittämistyö on ollut aktiivista ja tuloksellista, mutta tästä huolimatta alueen kehityskuva on haasteellinen.

1.2 Toimijakentän ja aluekehitysinstrumenttien muutokset



Suuria muutoksia ja epävarmuustekijöitä itse aluekehitystyön ja –suunnittelun kannalta ovat lisäksi käynnissä olevat **lukuisat lainsäädäntöprosessit**, jotka määrittelevät uudelleen niin toimijakenttää kuin aluekehitysinstrumentteja. Merkittävimmät näistä ovat:

- Kainuun hallintokokeilun päättyminen vuoden 2012 lopussa
- EU:n tulevan ohjelmakauden valmistelu: EU:n rakennerahastosäädäntö on muuttunut; vastaavasti kansallisen toimeenpanojärjestelmän kaikkia yksityiskohtia ei ole vielä ratkaistu. Uutta ohjeistusta maakuntaohjelmia varten on tullut sekä EU:n että TEM:n taholta.
- Suomen aluekehityksen kannalta keskeinen kunta- ja palvelurakennetta koskeva lainsäädäntö on edelleen valtakunnallisen muutosvalmistelun alla;

Valtion aluehallinnon rakenteellinen kehittäminen on muuttanut maakunnan julkisten toimijoiden kenttää, toimintatapoja ja käytäntöjä. Uusi järjestelmä otettiin käyttöön v. 2010 alusta. Muutoksessa korostui maakunnan oma päätösvalta ja vastuu alueensa kehittäjänä.

Aluekehityslaki ja rakennerahastolaki yhdistetään ja samalla pyritään selkeyttämään EU-ohjelmien toimeenpanojärjestelmää. Lain valmistelu on edelleen kesken, vaikka laki tulee voimaan 1.1.2014.

Huomioon otettavia aluekehittämiseen liittyviä muutoksia ovat:

- **EU:n 2014 - 2020 rakennepolitiikan** ohjelmatyö, johon maakuntaohjelmatyö kytkeytyy aluetasolla. **Uusi maakuntaohjelma on Kainuun osalta pohja, jolle seuraavia kaikkien EU:n osarahoittamien ohjelmien toimeenpano rakennetaan.**
- Hallitusohjelmaan kirjatun Itä- ja Pohjois-Suomi –ohjelman valmistuminen ja sen jatkotoimenpiteet.
- Maaseutupolitiikan siirtyminen MMM:stä TEM:n aluekehitysyksikköön ja valtakunnan tasolla hyväksytyt maaseutu- ja saaristopolitiikan valtakunnalliset ohjelmat.
- Kaupunkipolitiikkaa ja paikallista kehittämistä koskevat uudelleen linjaukset valtakunnan aluepolitiikassa.
- Valtakunnallisen aluekehitysrahoituksen jatkuva aleneminen (mm. kuljetustuki, maakunnan kehittämisrahat, OSKE) ja suuntautuminen keskusvetoiseen kehittämiseen (mm. INKA-ohjelma; KOKO- ja OSKE-ohjelmien loppuminen)

1.3 Kainuun maakuntastrategiatyölle asetettavia tavoitteita

- **Kainuun maakuntasuunnitelman ja –ohjelman ”yhdistäminen”:**
 - kiinteästi toisiinsa sidottu valmisteluprosessi,
 - valmistelu laajassa, mutta kiinteässä yhteistyössä sidosryhmien kanssa
 - sisältöjen pelkistäminen ja tiivis yhteensovittaminen eli maakuntastrategian kirkastaminen ja ”strategiaähkyn” välttäminen
- **Suunnittelun aikajänteen pidentäminen ja tulevaisuusnäkökulman vahvistaminen**
 - maakuntasuunnitelman aikajänne vuoteen 2035: 4-5 valtuustokauden päähän
 - maakuntaohjelman aikajänne 2013-2017; tämän valtuustokauden ”hallitusohjelma”
 - Kainuun tulevaisuuden vaihtoehtoisten kehityspolkujen löytäminen ja valintojen tekeminen strategian pohjaksi
- **Ennakoivan otteen ja strategisuuden vahvistaminen toimeenpanossa**
- **Tavoitteellisuuden ja tahtotilan vahvistaminen Kainuun aluekehittämisessä**
 - Kuntakierros ja muu toimijatahojen kanssa tapahtuva valmistelutyö



1.4 Strategiatyön vaiheistus

Kainuun liitossa on **maakuntastrategiatyön läpivienti** on aikataulutettu toteutettavaksi seuraavasti:

- **maakuntasuunnitelmatyöprosessi** käynnistetty tammikuussa 2013 tämän työohjelman mukaisesti;
- **maakuntaohjelmatyöprosessi** käynnistetään elokuun maakuntahallituksen kokouksessa päivitettävällä (tällä) työohjelmalla, johon sisältyy myös maakuntasuunnitelmaa ja -ohjelmaa koskeva osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- **maakuntakaavan** kokonaistarkastelu käynnistetään maakuntahallituksessa käsiteltävällä työohjelmalla; työohjelma tuodaan käsiteltäväksi kun se on maakuntasuunnitelman ja vireillä olevien maakuntakaavan osatarkistusten kannalta mahdollista
- **EU-ohjelmien valmisteluun osallistutaan valtakunnallisten aikataulujen mukaisesti; ohjelmatyö päättyy syksyn 2013 aikana, kun Suomen ohjelmaesitykset käsitellään EU:n komissiossa**
- Maakuntasuunnitelma hyväksytään Kainuun maakuntavaltuuston vuoden 2013 viimeisessä kokouksessa
- Maakuntaohjelma hyväksytään maakuntavaltuuston kevään 2014 kokouksessa.

2. MAAKUNTASTRATEGIATYÖ

2.1. Maakuntasuunnitelma 2035

Suunnittelun tavoitteena on uudistaa Kainuun maakuntasuunnitelma, jonka nykyinen versio v. 2005 hyväksytty "Uusiutuva Kainuu – Kainuun maakuntasuunnitelma 2025". Suunnitelman keskeinen sisältö on määritellä Kainuun kehittämisstrategia pitkälle aikajänteelle niin että siinä otetaan huomioon sekä aluekehittämisen että alueiden käytön näkökulma. Suunnitelmassa korostetaan tulevaisuuden vaihtoehtoisia kehityspolkuja, joiden pohjalta eri painopistealueiden tavoiteltua kehitystä (visio ja kehittämistehtävä) linjataan.

Kainuun maakuntasuunnitelma tulevaisuuskäsikirjana

Maakuntasuunnitelmatyössä tarkastellaan monipuolisesti Kainuun tulevaa aluekehitystä laajasti ymmärrettyinä (=ennakoinnin vahvistaminen). Pitkän tähtäyksen suunnittelun pohjana (toteutuneen kehityksen lisäksi) ovat erilaiset pitkän aikavälin ennakointitiedot. Näitä tuotetaan Oppiva Pohjois-Suomi-hankkeen selvitysten sekä Kainuun tulevaisuuden skenaariot –prosessin kautta. Keväällä 2013 toteutettiin erityinen Kainuun skenaariotyöprosessi, joka on taustaa tulevalle ohjelmien valmistelulle. Tarkoitus on varautua suunnittelussa erilaisiin tulevaisuusvaihtoehtoihin.

Maakunnan suunnittelun tehtävät Maankäyttö- ja rakennuslaki 25 §:n mukaan

Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys.

Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.



Maakunnan kehittämisstrategia

Voimassa olevan maakuntasuunnitelman mukaisesti suunnitelma sisältää:

- maakunnan pitkän aikavälin kehittämisstrategian: kehittämistehtävä, visio, strategiset valinnat
- tavoitteen mukaisen alue- ja yhdyskuntarakennekuvan
- tavoitellun kehityskuvan strategisilla painopisteillä

Maakunnalla tulee olla vain yksi strategia, jota sovelletaan muissa, erillisohjelmissa ja –suunnitelmissa.

2.2. Maakuntaohjelma 2014-2017

Työ- ja elinkeinoministeriö on kirjeellään 4.7.2013 ohjeistanut maakunnan liittoja maakuntaohjelmien 2014-2017 laadinnasta. Ohjeessa painotetaan erityisesti kansallisen ja EU-politiikan yhteensovittamista ja työnjaon kuvaamista. Uutena, EU-ohjelmatyöhön liittyvänä vaatimuksena maakuntaohjelmavalmisteluun on sisällytetty älykkään erikoistumisen strategioiden laadinta osana maakuntaohjelmaa; po. strategia koskee elinkeino- ja innovaatiopolitiittisten toimenpiteiden suunnittelua eurooppalaisen viitekehyksen mukaisesti. TEM:n ohjeistus otetaan huomioon Kainuun maakuntaohjelman valmistelutyössä.

Maakuntaohjelman valmistelu kytkeytyy suoraan tulevan EU-kauden 2014-2020 rakennerahastojen (EAKR ja ESR) , maaseuturahaston sekä Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien valmisteluun. Tulevassa aluekehityslaissa määritellään tarkemmin EU-ohjelmien toimeenpanoa koskevat järjestelyt (Huom. kuvassa 1 toteuttamissuunnitelma kattaa myös EU-osarahoitteiset toimenpiteet).

2.3. Maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimisprosessi

Maakuntastrategiatyön toteutustapaa linjaavia keskeisiä periaatteita ovat:

Osallistavuus/sitoutuminen

Uuden maakuntasuunnitelman ja -ohjelman laatimiseen osallistuu huomattava joukko kainuulaisia sidosryhmiä, jotta yhteisen vision ja tavoitteiden pohjalle muodostuu toimijoiden aito sitoutuminen (ns. kommunikatiivinen suunnitteluprosessi).

Tahtotilan kehittämistyölle linjaa maakuntahallitus ja maakuntavaltuusto, joka on suunnitelmien virallinen hyväksyjä. Kunnat ovat keskeinen aluekehittämisen vastuutaho ja paikallisen elinvoimaisuuden rakentaja. Kunnilta (kuntakierros) ja kuntajohtajien kokouksista haetaan kuntien linjaukset suunnitteluun; erityisesti alueen elinvoimaa koskevien tavoitteiden ja painopisteiden osalta.

Sisällöllisen ytimen muodostaa maakunnallisissa foorumeissa ja eri asiantuntijaryhmissä tehtävä analyysi- ja ennakointityö, jonka pohjalta eri teemojen tavoitteiden ja toimenpiteiden luonnokset muodostuvat. Kainuun maakunnallinen strategiaryhmä sekä Ennakointi- ja seurantaryhmä muodostavat näiltä pohjilta tarvittavat strategiset linjaukset ja terävöittävät kokonaistavoitteet Kainuun kehittämiselle tulevaisuudessa. Kainuun ELY-keskuksen kanssa käydään koko valmisteluprosessin ajan tiivistä vuoropuhelua sekä viranomais- että asiantuntijatasolla.

Kainuun strategiaryhmän roolina on varmistaa ohjelmatyön laaja-alaisuus, edustavuus ja linjata eri tavoitteiden yhteensovittamista. Strategiaryhmän roolina on käydä laaja-alaista ja yhteen sovittavaa keskustelua; ryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa. Lisäksi



järjestetään tarvittava yhteydenpito naapurialueiden ja Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa. Kansalaiskuulemiseen haetaan uusia keinoja (sosiaalinen media tms.), jotta kansalaiset saataisiin aiempaa paremmin osallistumaan ja vaikuttamaan strategiatyöhön. Vuorovaikutukseen ja tiedonvälitykseen haetaan aktiivisesti uusia keinoja tieto- ja viestintätekniikasta.

Oppimisprosessi

Maakunnan strategiatyöstä pyritään rakentamaan mahdollisimman vuorovaikutteinen prosessi, jossa mahdollistuu laajan, Kainuuta koskevan asiantuntemuksen kokoaminen ja yhdessä oppiminen. Tämä tavoite on läpileikkaavana periaatteena koko työprosessissa, mutta tätä tuetaan erityisesti:

- Oppiva Pohjois-Suomi –hankkeella yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan liiton ja Oulun yliopiston maantieteen laitoksen kanssa ja
- Seija Karjalaisen opinnäytetyöllä (teema Kainuun maakuntasuunnittelu vuorovaikutteisena prosessina)

Oppiva Pohjois-Suomi -hankkeessa muodostettiin opiskelijaryhmä, joka hankkii tietoa sekä maakunnallisesta suunnittelu- ja kehittämisjärjestelmästä että Pohjois-Suomen kehittämisen erityispiirteistä ja -haasteista, ja laatii viisi selvitystä aluekehittämisen keskeisistä teemoista. Selvitykset käsittelevät innovaatiopolitiikan toteuttamista ja toimeenpanoa eri hallinnollisilla ja alueellisilla tasoilla, kuntien valtionosuusjärjestelmän muutosta ja kehitystä, aluelautakuntamallin sovittelua hyvin erityyppisille palvelukyläalueille ja aluelaitakuntien merkitystä alueiden työskentelytapoihin sekä toimintamalleihin, työvoiman ja osaamisen houkuttelua sellaisille alueille, jossa sitä tarvitaan, mutta jossa siitä on pulaa sekä arjen hyvinvoinnin rakentamista. Kaikissa selvityksessä on tulevaisuusnäkökulma. Selvitykset valmistuivat maakuntastrategiatyössä käytettäväksi toukokuussa 2013.

Hankeeseen liittyvä koulutus muodostuu maantieteen laitoksella järjestettävästä syventävien opintojen opintojaksosta, joka keskittyy aluekehittämisen ennakointiin ja tulevaisuuden tutkimukseen. Maakuntaliittojen henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua koulutukseen. Lisäksi hankkeessa on varauduttu järjestetään aluekohtaisia skenaariotyöskentelyryhmiä, jotka osaltaan toimivat hankkeen selvitysten aineistona. Koulutuksen tavoitteena on, että teemakohtaisten ennakointien tähtäintä siirretään eteenpäin. Pyritään siihen, että lyhyen tähtäimen ennakoinnista päästäisiin arvioimaan kehitystä pidemmälle eteenpäin. Ennakointitoimintaa kehitetään erillisen hankkeen avulla.

Seija Karjalaisen opinnäytetyön väliraportissa tarkastellaan Kainuun maakuntasuunnittelua vuorovaikutteisuuden ja oppimisprosessin kannalta. Siinä tehdään suosituksia, joita voidaan soveltaa maakuntaohjelman työohjelman kautta prosessin seuraavassa vaiheessa sekä rakentaa pysyvää toimintamallia strategian toimeenpanovaihetta varten.

Vaikuttavuutta osuvuudella

Tehtyjen tulevaisuusarvioiden ja niihin pohjautuvien tavoitteiden ja toimenpiteiden perusteena on tarkemmat ja perustellummat analyysit tulevasta kehityksestä. Niiden pohjalta voidaan tehdä myös pidemmälle menevät valinnat ja määritellä tarkemmin tulevat kehittämistoimenpiteet. Prosessissa huomioidaan tehty ohjelma-arvioinnit, teemapohjaiset ohjelmat ym. saatavilla oleva taustatieto. Tavoitteena on saada haltuun ”paras käytettävissä oleva tieto”.



2.4 Tietopohjaa luovat osahankkeet

Suunnittelutyön tietopohjaa on kartoitettu työohjelman valmisteluvaiheessa; erilaisia EU-, valtakunnan ja maakuntatason selvityksiä, suunnitelmia ja muita raportteja on runsaasti käytettävissä. Näiden olemassa oleva tieto pyritään mahdollisimman hyvin hyödyntämään suunnittelutyössä. Tämä edellyttää po. aineiston systemaattista läpikäyntiä ja tulkintaa ja tarkastelua **Kainuu –näkökulmasta**. Liitteenä on luettelo käytettävissä olevista suunnitteludokumenteista.

Kainuun maakuntaohjelman laatimisen tueksi käynnistetään tiettyjen **pohjaselvitysten** teko alkuvuodesta 2013 lähtien. Selvitykset toimivat taustamateriaalina varsinaisen maakuntaohjelman sisällöntuotannon käynnistyessä syksyllä 2013 maakunnallisissa foorumeissa, toimiala- ja asiantuntijaryhmissä.

2.4.1 Kokemukset aikaisempien ohjelmien toteutuksesta

Kainuun liitto (ennakointi- ja seurantaryhmä) laatii **Kainuun maakuntaohjelman seurantaraportin** maakuntavaltuuston kokoukselle. Raportti toimii myös uuden maakuntaohjelman **lähtökohdat** selvittävänä raporttina.

- aikaisempien ohjelmien tavoitteiden toteutuminen (vaikuttavuus)
- nykytilanne
- toteutuksesta saatu kokemustieto tulevan kauden suunnittelua varten

Maakuntaohjelman ja sen toimeenpanon **ulkoinen arviointi** toteutetaan yhteishankkeena Pohjois-Suomen maakunnan liittojen kesken. Arviointitulokset saatiin käyttöön toukokuussa 2013.

Kainuun liiton rahoittamien hankkeiden osalta on tehty oma sisäinen arviointi. Muiden rahoittajien hankkeiden toteutumisesta pyydetään vastaavia arvioita.

2.4.2 Tulevaisuusskenaariot

Tulevaisuuden vaihtoehdot /skenaariot laaditaan konsultin johtamassa asiantuntijaprosessissa Kainuun liiton, Kainuun ELY-keskuksen ja muiden keskeisten sidosryhmien edustajien kanssa. Skenaariovaihtoehdot valmistuvat toukokuussa 2013. Näitä tarkasteluja hyödynnetään strategiaprosessin seuraavissa vaiheissa lähtö- ja taustatietona.

2.4.3 Kainuun maakuntakuva

Kainuun maakuntakuvaa koskeva uusi tutkimus valmistui huhtikuussa 2013. Aiheeseen liittyvää aikaisempaa tietopohjaa on matkailua koskevissa tutkimuksissa esim. Jari Järviluoma. Mielikuvat Kainuusta matkailualueena 2003 ja 2008 sekä julkaisussa Riikka Juntheikki & Mika Määttä (2004). Sininen Kainuu – Kainuun matkailullinen imago.

2.4.4 Alueanalyysit ja -ennakoinnit

Kainuun liitto on tilannut **Kainuulle ja Kainuun kunnille uudet väestö- ja toimialaennusteet (väestösuunnitteet)**. Perustana ovat Kainuun maakuntasuunnitelma 2020:n ja Tilastokeskuksen v. 2012 uuden virallisen ennusteen tiedot. Tavoitteet tarkentuvat kuntien kanssa yhdessä tehtävän työn pohjalta. Väestöennusteet valmistuivat keväällä.

Maakunnan liittojen käyttöön uudistetulla **HEMAASU-mallilla** Kainuun liitossa valmistellaan ja/tai kootaan aluetaloudellisia vaihtoehdotarkasteluja, jonka osia ovat:



- toimialaennusteet
- koulutustarve-ennakointi
- työvoiman tarve vs. kysyntä
- tavoitteellinen muuttoliike
- huoltosuhdetarkastelut

2.4.5 Aluetalouden kehitysarviot

2.4.6 Saavutettavuus- ja aluerakennetarkastelut

Paikkatietoaineistoja ja –menetelmiä käyttäen tuotetaan Kainuun liiton ja yhden Oppiva Pohjois-Suomi –hankkeen selvityksen avulla seuraavia tarkasteluja:

- Kainuun sisäiset työssäkäyntialueet
- Eri palvelujen saavutettavuus Kainuussa vs. kuntakeskusverkosto
- Kainuun saavutettavuus (logistinen asema)

Suunnittelussa hyödynnetään muiden tahojen tuottamia saavutettavuus- ja aluerakennetarkasteluja ja seurataan valtakunnallista ALLI-hanketta.

2.5 Henkilöresurssit

Vastuuhenkilöt

Maakuntastrategiatyöhön osallistuu Kainuun liiton koko henkilökunta toimenkuviansa mukaisella työnjaolla; työprosessin ohjaus tapahtuu johtoryhmässä

Organisointi

Käytännön suunnitelmatyötä varten asetetaan **suunnittelutiimi**, jossa tarkennetaan ns. substanssivastuut. **Ohjelmatyö tehdään yhteistyössä Kainuun ELY-keskuksen asiantuntijoiden kanssa.**

Eri sidosryhmien asiantuntijoista kootaan ja asetetaan erityinen Kainuun aluekehityksen **ennakointi-, arviointi- ja seurantaryhmä**. Aluekehitysasiantuntija vetää tätä ryhmää. Tämän prosessin tueksi ja ennen kaikkea vuorovaikutuksen ja tiedonvälityksen parantamiseksi asetetaan oma hanke.

Kainuun strategiaryhmän roolina on varmistaa ohjelmatyön laaja-alaisuus, edustavuus ja linjata eri tavoitteiden yhteensovittamista. Strategiaryhmän roolina on käydä laaja-alaista ja yhteen sovittavaa keskustelua; ryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa.

Maakunnan suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia varten asetetaan maakuntajohtajan päätöksellä **SOVA-työryhmä**, jonka tehtävänä on pysyvästi elimenä koota asiantuntemusta erilaisten maakuntaa koskevien suunnitelmien ja ohjelmien arviointien ohjaamiseen. Työryhmä koostuu keskeisten viranomaistahojen edustajista.

Oppiva Pohjois-Suomi –hanke tuottaa viisi osaselvitystä, joilla kullakin on vastuullinen yhdyshenkilö.

Organisointia **täydennetään** työn edetessä nimeämällä tarvittavia työryhmiä, foorumeita tai muita valmisteluun. Erityisesti tietoverkoissa tapahtuvaa vuorovaikutusta koskevat menetelmät vaativat lisäsuunnittelua, jota tehdään yhdessä Kainuun liiton **viestintätiimin** kanssa.



2.6. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma(t)

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma käsittelee ohjelman tai suunnitelman laatimiseen liittyvien osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyiden sekä vaikutusten arvioinnin järjestämistä. Kainuun maakuntaohjelman erillinen osallistumis- ja arviointisuunnitelma on liitteenä ja maakuntahallitus päättää sen nähtäville asettamisesta elokuussa 2013.

Kainuun suunnitelmien tai ohjelmien vaikutusten arviointiin on perustettu maakuntajohtajan päätöksellä 28.2.2013 maakunnallinen SOVA-työryhmä, jonka tehtävänä on koota asiantuntemusta erilaisten maakuntaa koskevien suunnitelmien ja ohjelmien arviointien ohjaukseen. SOVA-työryhmä osallistuu maakuntaohjelman 2014-2017 ympäristöselostuksen laatimiseen tuomalla eri alojen asiantuntemusta arviointityöhön, keskustelemalla arvioinnin toteutuksesta ja tuloksista sekä arvioimalla suunnitelman/ohjelman merkittäviä vaikutuksia.

Vaikutusten arviointi

Kainuun maakuntasuunnitelman ja -ohjelman ympäristöarvioinnin tavoitteena on tukea maakuntasuunnitelman laadintaa ja päätöksentekoa, parantaa tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia suunnitelman valmistelussa sekä yhdistää vaikutusten arviointi entistä tiiviimmäksi osaksi suunnitteluprosessia.

Kainuun liitolla on yleisvastuu suunnitelmien ympäristöarvioinnista. Ympäristöarvioinnin koordinoinnista ja ympäristöselostuksen kokoamisesta vastaa aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus.

Maakuntasuunnitelman ympäristöarvioinnissa arvioidaan vaikutukset (valtioneuvoston asetus 347/2005):

- väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- luonnon monimuotoisuuteen, eliöstöön, kasvillisuuteen, maaperään, veteen, ilmaan ja ilmastotekijöihin
- yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan, aineelliseen omaisuuteen ja kulttuuriperintöön (ml. rakennusperintö ja muinaisjäännökset)
- luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä
- edellä mainittujen tekijöiden välisiin suhteisiin.

Näiden lisäksi arvioidaan toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia, vaikka SOVA-laki tai -asetus ei sitä varsinaisesti edellytäkään.

Vaikutusten arviointi toteutetaan tarkkuustasolla, joka vastaa suunnitelman tarkkuustasoa. Maakuntasuunnitelma on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma, jossa esitetään visio ja kehittämistavoitteet pitkälle aikavälille. Maakuntasuunnitelman tavoitteet tarkentuvat maakuntakaavassa, maakuntaohjelmassa ja maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa. Näin ollen vaikutukset ympäristöön ovat pääasiassa välillisiä ja/tai kumuloituvia ja ne on mahdollista arvioida vain yleisellä tasolla.



2.7 Aikataulut

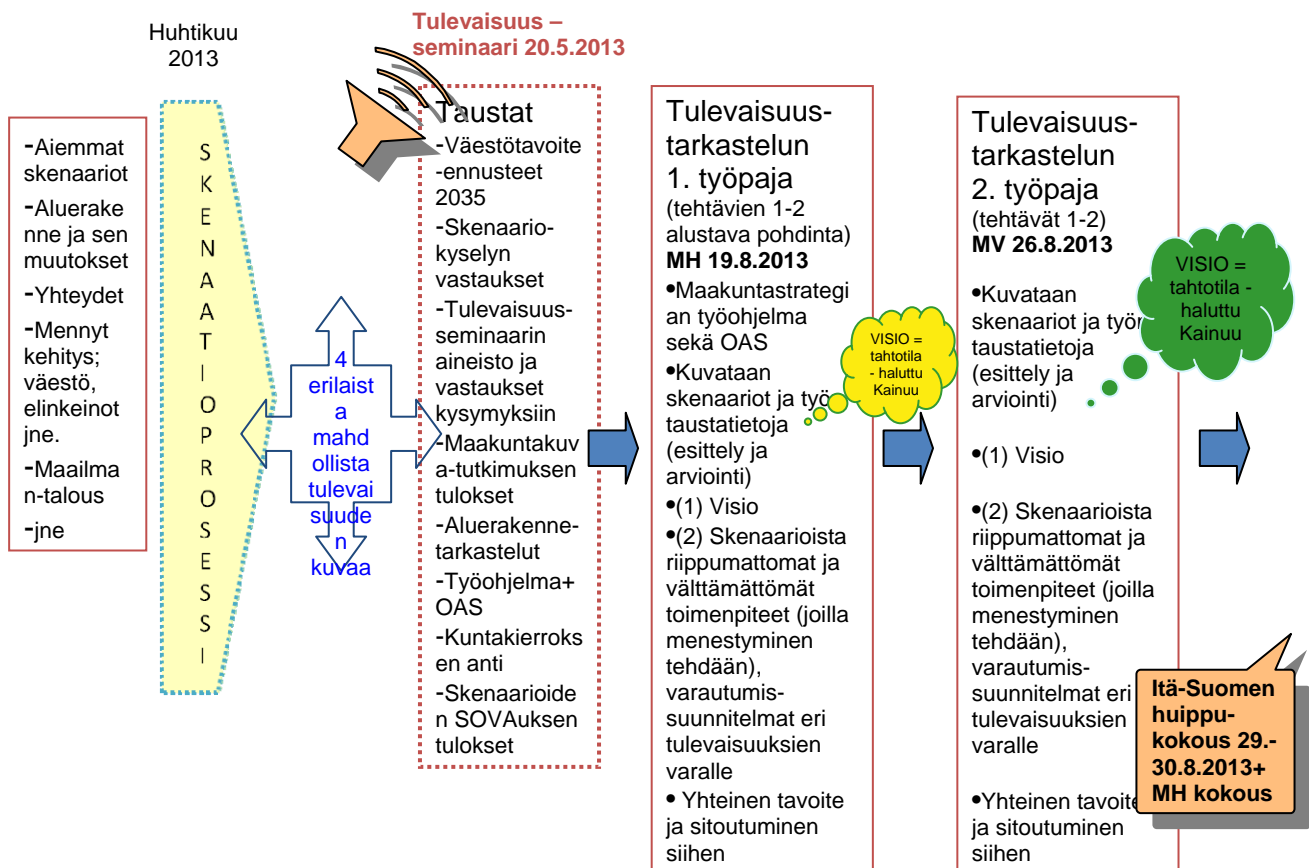
Maakuntasuunnitelmavaiheen käynnistystä on valmisteltu syksyn 2012 aikana maakuntayhtymän suunnittelu- ja kehittäminen tulosalueella, Kainuun strategiaryhmässä sekä yhteistyössä Oppiva Pohjois-Suomi-hankkeen toimijoiden kanssa.

Valmistuneita taustaselvityksiä elokuuhun 2013 mennessä ovat:

- Kainuun skenaariot 2035 - loppuraportti 13.5.2013 (pdf)
- Kainuun skenaariot 2035, esitys (ppt)
- Skenaariotyöhön liittyvän, nuorille suunnatun kyselyn tulokset, 30.5.2013 (ppt)
- Pohjois-Suomen maakuntaohjelmien 2009-2014 jälkiarviointi, loppuraportti 7.6.2013 (pdf), tiivistelmä esitys (ppt)
- Kainuun maakuntaohjelman 2009-2014 seurantaraportti 2013 (pdf)
- Kainuun väestötavoite-ennusteet 2035 (valmistelussa)

Maakuntastrategiatyön eteneminen 2013

- maakuntahallituksen ja -valtuuston tulevaisuustarkastelutyöpajat





3. Yhteystiedot

Maakuntasuunnitelman laadintyön vastuhenkilö:

Va. maakuntajohtaja Pentti Malinen
pentti.malinen@kainuu.fi; p. 044-7970 197

Maakuntaohjelman laadintyön vastuhenkilö:

Vs. aluekehitysjohtaja Paula Karppinen
paula.a.karppinen@kainuu.fi; p. 044 7100 867

Maakuntakaavan laadintyön vastuhenkilö:

Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen
hannu.heikkinen@kainuu.fi; p. 044-7100 864

Ympäristöarvioinnin koordinoinnin vastuhenkilö:

Aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus
sanna.schroderus@kainuu.fi; p. 044-7100 873



LIITE1. MAAKUNTASUUNNITELMAN OHJEELLINEN SISÄLTÖRUNKO

Maakuntasuunnitelma 2035

- on pitkän aikavälin (-2030) Kainuun kehittämisen **strateginen** suunnitelma
- vision ja tahtotilan määrittely -> tavoiteltava kehitys ja tavoitetilan vaatima aluerakenne
- toteutetaan alueiden käyttöä ohjaavalla maakuntakaavalla sekä aluekehitystä ohjaavalla maakuntaohjelmalla

1. Kainuun alueanalyysi/ SWOT (pitkä aikajänne)

2. Tulevaisuuden vaihtoehdot

Kainuun kehityksen ennakointi: aluetalous, väestö, toiminnot, saavutettavuus, maankäyttö...
Kainuun kehityksen vaihtoehtoiset tulevaisuuden kuvat (skenaariot)
Kehityksen epävarmuustekijöihin varautuminen

3. Kainuun kehittämisstrategia

- kehittämistehtävä
- visio 2035
- kehittämistavoitteet -> menestystekijät -> strategiset valinnat

4. Mahdollinen sisältörakenne strategisille painopisteille

"Kestävä hyvinvointi ja alueen elinvoima"

- *taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävä kehitys läpäisyperiaatteella*
- *alueen elinvoima = alueen kestävä kilpailukyky, vetovoima, uudistumiskyky ja kehitystahto*

Määrälliset ja laadulliset tavoitteet: väestö, työpaikat ja palvelut -> painopisteet (ottaen huomioon vaikuttamismahdollisuudet)

Kainuun saavutettavuus ja asemoituminen kans. ja kv. aluerakenteeseen

- liikenneyhteydet, logistiikka ja infra

Kainuun sisäinen alue- ja yhdyskuntarakenne

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen

Kainuu asuin- ja luonnonympäristön laatu ml ilmaston muutos

Asukkaiden hyvinvoinnin edellytysten turvaaminen

- hyvinvointipalvelut
- koulutuspalvelut

Osaamisrakenteet ja innovaatioympäristö

Kunta- ja palvelurakenteet

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Yritys- ja tuotantorakenteen / elinkeinojen kehittäminen (painopisteinen?)

- luonnonvaraperusteinen
- osaamisperusteinen



Liite 2. TARKISTUSLISTA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIIN:

Vaikutukset väestöön:

- terveyteen
- turvallisuuteen
- palveluihin
- yhteisöllisyyteen
- asumisviihtyisyyteen
- virkistymismahdollisuuksiin
- koulutukseen
- työllisyyteen
- hyvinvointiin

Vaikutukset luontoon ja luonnonvaroihin:

- luonnon monimuotoisuuteen
- eliölajeihin
- kasvillisuuteen
- maaperään
- vesistöihin
- ilmaan
- ilmastotekijöihin
- kuormitukseen/päästöihin
- uusiutuviin / uusiutumattomiin luonnonvaroihin
- luonnonvarojen hyödyntämiseen

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen:

- aluerakenteeseen
- yhdyskuntarakenteen hajautumiseen / tiivistymiseen
- energian kulutukseen
- liikennejärjestelmiin
- kevyeen liikenteeseen
- joukkoliikenteeseen
- jätteiden määrään

Vaikutukset kulttuuriperintöön ja maisemaan

- kulttuuriin
- kulttuuriympäristöön
- rakennusperintöön
- maisemakuvaan
- rakennettuun ympäristöön

Vaikutukset talouteen:

- aluetalouteen
- yritystoimintaan
- kuntatalouteen
- kustannustehokkuuteen
- alue- ja yhdyskuntatalouteen